

4. Dolzhenko LP Morbidity and motor activity of students with different levels of physical health. Theory and methods of phys. education and sports. 2004. № 1. S. 21-24.
5. Zakharina EA Analysis of healthy lifestyle factors that determine the effectiveness of the process of physical education of students. Materials International. scientific-practical conf. "Days of Science". Zaporozhye: GU "ZIDMU", 2005. Т 3. S. 294-295.
6. Martyniuk OA Correction of violations of the spatial organization of the body of female students in the process of physical education: author's ref. dis. for science. degree of Cand. Sciences in Phys. education and sports: special. 24.00.02. Kiev. 2011. 20 p.
7. Pylypey LP Theoretical and methodical bases of professionally-applied physical training of students of higher educational institutions: author's ref. dis. for science. degree of Doctor of Science in Phys. education and sports: special. 24.00.02. Kiev. 2011. 40 p.
8. Sychova TV Innovative technologies for strengthening the health of students in the process of physical education: author. dis. for science. degree of Cand. Sciences in Phys. education and sports: special. 24.00.02. Dnepropetrovsk, 2012. 20 p.
9. Futorny S. Characteristics of the state of health of students of higher educational institutions. Theory and methods of physical education and sports. 2013. № 2. P. 99 - 105.
10. Yurchyshyn Yu. V. Effectiveness of experimental technology of involvement of students in motor activity of health-improving orientation in improvement of indicators of physical condition. Pedagogy, psychology and medical biol. probl. phys. education and sports: coll. Science. Kharkiv ave. 2012. № 8. pp. 130–134.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.9(140).10
УДК 796.011.3:070 (477.85) «19/20»

Дарійчук С. В.
*кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фізичної культури і основ здоров'я
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МЕШКАНЦІВ БУКОВИНИ (II половина XIX – початок XX ст.)

В статті С. Дарійчука «Європейські тенденції розвитку фізичного виховання і спорту та їх вплив на мешканців Буковини (II половина XIX – початок XX ст.)» виокремлено та проаналізовано європейські тенденції розвитку фізичного виховання і спорту та їх вплив на мешканців Буковини означеного періоду. Доведено, що наявність теоретико-методичних засад фізичного виховання, формування національних гімнастичних систем, зокрема шкільних, їх поширення в різних країнах Європи; відновлення та генеза олімпійського руху, формування спорту як суспільного явища та розвиток організаційних форм сучасного спортивного життя – федерацій, асоціацій, спілок; поява фахових фізкультурно-спортивних видань виокремлюємо європейськими тенденціями, що впливали на розвій фізичного виховання населення краю.

Ключові слова: Буковина, гімнастичні системи, олімпійський рух, тенденції, «турнен», фізкультурно-спортивні видання.

Dariichuk's S. European trends in the development of physical education and sports and their impact on the inhabitants of Bukovina (second half of the nineteenth - early twentieth century). Highlighted and analyzed European trends in physical education and sports and their impact on the inhabitants of Bukovina. It is considered and proved that the theoretical and practical achievements of scientists and specialists-practitioners of Western European countries, the presence of separate gymnastic systems influenced the development of physical education and sports throughout Europe and, accordingly, in Bukovina. The intensification of activities in the direction of organizing physical culture and health activities and competitions and the development of organizational forms of modern sports life - sports clubs, sections and sports associations (federations, associations, unions) as another trend that influenced the development of physical education of children and youth. Bukovina of the early twentieth century. It is proved that the presence of theoretical and methodological principles of physical education, the formation of national gymnastic systems, including school, their spread in different European countries; restoration and genesis of the Olympic movement, the formation of sport as a social phenomenon and the development of organizational forms of modern sports life - federations, associations, unions; the emergence of professional sports publications are distinguished by European trends that influenced the development of physical education of the population of the region.

Key words: Bukovyna, gymnastic systems, Olympic movement, tendencies, "turn", physical culture and sports editions.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Фізичне виховання є важливим складником кластеру сучасних освітньо-виховних орієнтирів, які ідентифікують нову якість, адекватну нинішній історичній епосі. Її визначальною характеристикою є своєрідна амбівалентність процесів глобалізації та регіоналізації в усіх сферах суспільного життя, зокрема освіти і виховання.

Фізичне виховання дітей і молоді, як і вся галузь фізичної культури і спорту, у зазначений період мали широкий резонанс, що підтверджують численні матеріали буковинської періодики. У них, з одного боку, закумуляований сутнісний зміст тодішньої теорії і практики, а з іншого, вони були ефективним засобом подання і збереження інформації, розповсюдження фізкультурних знань. Газетні й журнальні статті, тематичні брошури, спеціальні випуски впродовж багатьох років розкривали значення фізкультури і спорту в житті людини, популяризували заняття фізичними вправами, формували потребу в систематичних заняттях фізичною культурою, давали практичні поради та рекомендації; ілюстрували і дидактичні, розвивальні ефекти фізкультури й спорту, і їх дієвість у згуртуванні та національній самоідентифікації й утвердженні

українців краю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання популяризації фізичного виховання і спорту як напряму діяльності студентських та фізкультурно-спортивних товариств на теренах Буковини різних історичних періодів вивчали А. Андрійчук, М. Кожокар, Ю. Тумак; публікації в регіональній пресі як джерело інформації про стан фізичного виховання в народних школах Буковини впродовж монархічного устрою аналізував О. Винничук та Н. Гнесь; вплив преси на громадське усвідомлення потреби занять фізичними вправами розглядали О. Мозолев та О. Цибанюк.

Метою статті визначаємо виокремлення та аналіз європейських тенденцій розвитку фізичного виховання і спорту та їх вплив на буковинців досліджуваного періоду.

Методи дослідження методи аналізу й узагальнення наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури з фізичного виховання та педагогіки, статистичних даних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фізичне виховання як складник загальної системи освіти розвивалось і функціонувало під впливом законів суспільного розвитку, співпрацюючи з іншими чинниками всебічного виховання особистості. Так, умовою розвитку фізичного виховання дітей та молоді у Європі та світі визначена загальна сформованість теоретико-методичних засад фізичної культури авторства державних діячів, військових, педагогів. Переміщення людини у центр філософії, літератури, мистецтва та науки як основної цінності викликали закономірний інтерес до її природної схильності до фізичного розвитку, й спричинило розвиток нової культури, зокрема нової системи виховання, виховання фізичного, її ідеологами та провідниками стали Дж. Локк («Думки про виховання», 1693 р.), Й. Песталоцці, зокрема в підручнику «Елементарна гімнастика» (1807 р.), Ф. Фребель «Виховання дитини» (1826 р.), «Сто пісень до ігор в м'яч, що практикувалися в дитячому саду у Блакенбурге» (1844 р.) [1, с. 61].

Під впливом учення Ж.-Ж. Руссо та теорії віденського професора А. Бореллі щодо механіки людського організму виникає німецька школа гімнастики, представниками якої визначаємо Г. Фіта та Гутс-Мутса. Перша школа, де поруч з розумовим навчанням вважають доцільним введення фізичного виховання, виникла в Німеччині, зокрема в Дессау вчитель математики Г. Фіт (1763-1836 рр.) розпочав викладання фізичних вправ.

Один із засновників німецької школи фізичного виховання Й. Ф. Гутс-Мутс запровадив у практику тодішнього закладу освіти комплекси загальнорозвиваючих фізичних вправ, обґрунтував використання заґартувальних процедур: ранкової гімнастики, рухливих ігор просто неба тощо. Результатом тривалих власних спостережень Гутс-Мутса стало створення комплексу спортивного гімнастичного обладнання та методичних рекомендацій по організації фізичних вправ – посібник «Гімнастика для юнацтва» [5].

Вище визначені теоретико-методичні рекомендації щодо організації гімнастики в закладах освіти були використані Ф. Нахтегалем (Данія) та Г. Кліасом (Швейцарія, Нідерланди) за основу при створенні навчальних посібників, затверджених на державному рівні.

Визнання фізичного виховання як безпосереднього чинника усебічного розвитку дитини спонукало до іншого, фахового зацікавлення впровадженням занять фізичною культурою в школах більшості європейських країн. Значну увагу науковців викликали засоби, які гармонійно забезпечували формування фізичних якостей, високого рівня розумового, духовного та морально-релігійного зростання. Отже, теоретичний та практичний доробок учених і фахівців-практиків західноєвропейських країн, наявність окремих гімнастичних систем вплинули на розвиток фізичного виховання та спорту всієї Європи і, відповідно, на Буковині у зазначений період.

Шведський педагог П'єр Генріх Лінг обґрунтував поширену в навчальних закладах європейських країн, зокрема на теренах Австро-Угорської імперії досліджуваного періоду «шведську гімнастику». Її мета ґрунтувалась на засадах анатомії та фізіології і полягала у фізичному розвитку організму з раннього віку та оздоровленні людини. Формування рухових умінь і навичок, виховання прагнення досягти результату та перемоги, поваги до суперників, на його думку не було першочерговою потребою, отже педагогічне значення гімнастики взагалі не враховувалось.

До позитивних рис цієї системи, які вплинули на її поширення, сучасники відносили доступність, безпечність та можливість дозувати фізичне навантаження, а також великий вибір вправ, зокрема, рухливі ігри; новітнє обладнання (шведська стінка, лавиця, подвійний бум) і розроблені методичні вказівки. До недоліків шведської гімнастики відносили обмеження занять на свіжому повітрі, та обов'язкове виконання у фізкультурних залах та класах [4, с. 11].

Несподівана поразка Пруссії у війні з Наполеоном, найсильнішою військовою державою Європи XIX ст. викликала неоднозначну реакцію населення: обурена молодь прагнула опанувати військову справу задля захисту батьківщини. Суспільне невдоволення та ідеї про необхідність боротьби за волю і єдність Німеччини трансформувались у громадський рух, який очолив Фрідріх Ян (1778 – 1852 рр.). На гімнастичному майданчику в Берліні Ф. Ян та його однодумці організували заняття гімнастикою для молоді, воєнізовані ігри і походи та бесіди патріотичного характеру. Характерним для австрійських та німецьких шкіл початку XIX ст. стало визнання фізичного виховання як обов'язкового складника формування загальної культури особистості, починаючи з раннього віку, і саме на цих засадах базувалась організація безпосередньо навчального процесу. У 40-х роках XIX ст. гімнастика («турнен») вводиться як предмет у навчальні заклади Німеччини. Однак «турнен» не був пристосований для школи – були відсутні структура уроку, його зміст та методика проведення, взагалі не розглядалися проблеми дозування навантаження та відпочинку тощо. Цю роботу виконав А. Шпісс (1810-1853 рр.) [6, с. 99].

Відповідно до державного указу про шкільну гімнастику (1842 р.), у німецьких школах другої половини XIX ст. виховання фізичне розглядали як особливу форму військового виховання юнаків. Особливістю німецької системи було те, що важливим був сам рух та кількість його повторів, а не його якість: контроль за правильним положенням рук, ніг, тулуба не здійснювався. Вправи, а не комплекс, повторювали декілька разів, навіть декілька десятків разів, логічний перехід від одних рухів до інших, не застосовувався. Ця система без змін проіснувала в Німеччині близько 30 років, а її удосконалений варіант, на думку істориків фізичної культури, активно використовувався майже до Другої світової війни [2, с. 69].

Створення національних систем гімнастики в XIX ст., були обумовлені суспільними запитами. Серед них – потреба

в одночасності дій, чіткого виконання команд, вмілих дій; визначення гімнастики як засобу зміцнення здоров'я й розвитку фізичних сил людини; та реалізація виховання молоді через єдиний результативний метод – гімнастику.

Потужний технічний, суспільний і культурний розвиток Європи другої половини XIX ст. з однієї сторони, розвиток цілої низки гімнастичних систем та досягнення природничих і суспільних наук у вивченні впливу фізичних вправ на організм людини, прагнення людини «Нового часу» представити свої досягнення – з другої, спонукали до формування системи міжнародних змагань та організаційних структур міжнародного спорту.

Епізодичні змагання з ковзанів, плавання, стрільби, крикету і професійному боксу, які відіграли новаторську роль у формуванні системи міжнародних змагань, проводилися ще в першій половині XIX століття. Видатними подіями стали перша першість світу з шахів, організована у Лондоні (1851 р.), стрілецькі змагання в Буді (1871 р.). Кубок Девіса вважаються найавторитетнішими змаганнями у тенісі з 1900 р. За ініціативи німецьких та австро-угорських товариств у 1899 р. було організовано першу першість Європи з плавання. Вдало проведені чемпіонати континенту з легкої атлетики – м. Берлін (1891 р.), Європи з тенісу – м. Гамбург (1899 р.), чемпіонат світу з класичної боротьби – у Вені (1904 р.). Були спроби організувати змагання з веслування, хокею з шайбою, ручного м'яча, боксу. З метою наведення порядку у плутанині світових змагань стали видані перші міжнародні правила, облік спортивних результатів та календар змагань. За міжнародними правилами вже у 1891 р. у Гамбурзі відбулася європейська першість з фігурного катання, а в 1892 р. у Вені – перший чемпіонат Європи за швидкісного бігу на ковзанах, у 1893 р. в італійському місті Орта відбувся чемпіонат Європи з веслування.

У результаті росту інтересу до фізичної культури і диференціації видів спорту утворилися організаційні форми, які і сформувалися у самостійні фізкультурно-спортивні товариства. Розвиток такого напрямку був характерний у першу чергу для тих країн – Бельгія, Німеччина, Австро-Угорська монархія і Скандинавські країни, де спортивна діяльність виросла в основному із гімнастичного руху. За досліджуваного періоду спортивні об'єднання функціонували у відповідності зі своїми власними правилами. Але потреба уніфікації норм діяльності в різних видах спорту викликала необхідність створення спеціальних союзів із загальнодержавною компетенцією. У 1881 р. створено Європейську спілку гімнастики, у 1892 р. – Міжнародну федерацію веслування (FISA) та Міжнародну спілку ковзанярського спорту (ISU). У 1887 р. створена Міжнародна федерація гімнастики (IFG), у 1900 р. – Міжнародна федерація велосипедистів (UCI), у 1904 р. – Міжнародна федерація футбольних асоціацій (FIFA), у 1905 р. – Міжнародну спілку стрілецького спорту (ISSF), у 1908 р. – Міжнародна аматорська федерація плавання, Ліга хокею тощо. У 1912 р. – Міжнародна аматорська легкоатлетична федерація (IAAF), а в 1913 р. – Міжнародна федерація плавання (FINA), та фехтування (FIE).

Потужна діяльність пропагандистів і активістів тілового виховання І. Аквілла, Р. Довера та французького історика, поета, громадського діяча барона П. де Кубертена (1863-1937 рр.) вплинула у створення комітету із пропаганди фізичного виховання (1887 р.), який згодом став складником національної ліги фізичного виховання. Далі, питання про організацію міжнародних змагань за зразком античних Олімпійських ігор було представлено бароном у власному виступі на Міжнародному атлетичному конгресі (15 липня 1889 р., м. Париж) [3, с. 57].

Підсумком такої енергійної діяльності П. де Кубертена став установчий конгрес (16 червня 1894 р. м. Париж), результатом роботи якого стало створення Міжнародного олімпійського комітету, визначені дата й місце проведення першої Олімпіади – 1896 р., м. Афіни; затвердження Олімпійської хартії [4, с. 9].

Зрозуміло, що зацікавленість різноманітними аспектами фізичного виховання і спорту (упровадження фізичного виховання в освіту, функціонування гімнастичних систем; поява нових видів спорту, виникнення федерації, перетворення спортивного видовища в комерційний захід; розвиток олімпізму тощо не могли не висвітлюватись на сторінках ЗМІ і не могли не спричинити виокремлення фахових видань.

Характерною рисою фізкультурно-спортивних видань Великобританії стала їх тривала діяльність, часто до нашого часу. З 1853 р. і до тепер видається щомісячник «The Field», який за досліджуваний період друкував інформацію про полювання, риболовлю, крикет, теніс. Періодичні видання не тільки інформували, а й впливали на розвиток фізичного виховання і спорту. Так, К. Морлі, капітан клубу «Barnes Rugby Football Club», у листі, опублікованому в «Bell's», запросив представників клубів на збори в таверні «Вільні каменярі» задля фіксації єдиних правил гри. Результатом зустрічі стало заснування в жовтні 1863 р. Футбольної асоціації Англії [7, с. 112].

У 1875 р. редакція «The Field» під керівництвом Джон Г. Уолш заснувала «Англійський клуб крикету», відкритий кубок Уімблдонського тенісного чемпіонату, сприяла появі спеціалізованих «The Bicycling News» (1876-1897 рр.), «The Cycle» (1893 р.) [2, с. 42–53].

Висновки. Наявність теоретико-методичних засад фізичного виховання, формування національних гімнастичних систем, зокрема шкільних, їх поширення в різних країнах Європи; відновлення та генеза олімпійського руху, формування спорту як суспільного явища та розвиток організаційних форм сучасного спортивного життя – федерацій, асоціацій, спілок; поява фахових фізкультурно-спортивних видань виокремлюємо європейськими тенденціями, що впливали на розвій фізичного виховання дітей та молоді Буковини другої половини – початку XX ст.

Література

1. Дарійчук С.В. Проблеми фізичного виховання дітей та молоді на сторінках української преси Буковини (друга половина XIX – початок XX ст.). дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, МОН України. Хмельницький, 2021. 292 с.
2. Трентер Нил. Спорт, економіка и общество в Великобритании (1750–1914): реферат. Отечественные записки. 2006. Т. 33. №6. С. 42–53.
3. Тулак Ю.І. Діяльність фізкультурно-спортивних товариств Буковини культурно-освітнього спрямування (II половина XIX ст.). Вісник Прикарпат. нац. ун-ту. Педагогіка. Івано-Франківськ, 2011. Ч.2. С.58–60.
4. Цибанюк О. О. Управління системою фізичного виховання школярів на Буковині (друга половина XIX – початок XX століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Івано-Франківськ, 2008. 20 с.

5. Dariyuchuk S. Press coverage of the problems of physical activity of children and juniors in Bukovina on the XX century («Bukoviner statemen»). Scientific Development of New Eastern Europe: Conference Proceeding. Riga, Latvia Baltija Publishing, 2019. P. 16-19.

6. Egan P. Boxiana. Sketches of Ancient and Modern Pugilism: Comprising The only original and complete lives of the boxers. Illustrated with numerous portraits. Vol.II. London: printed for PaternosterRow. 1829. 580 p.

7. Gheorghe Ardelean, Oleh Vynnychuk. Riding – sport and health. Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 жовтня 2019 р., Тернопіль). Тернопіль, 2019. С.112–114.

References

1. Dariyuchuk S. (2021) Problems of physical education of children and youth in the Ukrainian press of Bukovina (second half of the XIX – beginning of the XX century). (Candidate of Dissertation ped. Sciences).

2. Trenter Neil. (2006) Sport, Economy and Society in Great Britain (1750–1914): abstract. Domestic notes. T.33. №6. Pp. 42–53.

3. Tumak Y. (2011) Activities of physical culture and sports societies of Bukovina of cultural and educational orientation (second half of the XIX century). Bulletin of the Carpathians. nat. un-tu. Pedagogy. Ivano-Frankivsk. P.2. S. 58–60.

4. Tsybanyuk O. (2008) Management of the system of physical education of schoolchildren in Bukovyna (second half of the XIX – beginning of the XX century): author's ref. dis. ... Cand. ped. Science: 13.00.01. Ivano-Frankivsk.

5. Egan P. Boxiana. (1829) Sketches of Ancient and Modern Pugilism: Comprising The only original and complete lives of the boxers. Illustrated with numerous portraits. Vol.II. London: printed for PaternosterRow.

7. Gheorghe Ardelean, Oleh Vynnychuk. (2019) Riding – sport and health. Current issues of sports development for all: experience, achievements, trends: Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference (October 24-25, 2019, Ternopil).

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.9(140).11
УДК 796:86:796.032

Дрюков О. В.
*кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту
Хмельницький інститут соціальних технологій*
Кувалдіна О. В.
*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідуюча кафедрою теоретичних основ олімпійського та професійного спорту
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова, м. Миколаїв*
Дрюков В. О.
*доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
професор кафедри теоретичних основ олімпійського та професійного спорту
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова, м. Миколаїв*

УКРАЇНА НА ІГРАХ XXXII ОЛІМПІАДИ У ТОКІО: ПІДСУМКИ, ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ОЛІМПІСЬКИХ ВИДІВ СПОРТУ

Розглянуті і проаналізовані виступи українських спортсменів на Іграх XXXII Олімпіади, а також здійснено аналіз досліджень щодо вивчення проблеми удосконалення їх підготовки. Показано, що результати виступів збірної команди України на Іграх XXXII Олімпіади – це гідний результат для тих умов в яких живе зараз Україна. Відмічається, що сьогодні система розвитку олімпійських видів спорту в Україні не є оптимальною. Для оцінювання сучасного стану функціонування і розвитку олімпійських видів спорту було проведено PEST-аналіз на матеріалі фехтування. Проведений PEST-аналіз показав, що на даний час розвиток фехтування гальмує низка факторів макросередовища і умов, які потребують проведення ряду реформ. Таким чином, для забезпечення надалі завоювання призових місць на Олімпійських іграх необхідна розробка моделі інноваційного розвитку олімпійських видів спорту на основі стратегічного партнерства між державою, громадськими спортивними організаціями, наукою, сферою освіти і бізнесу.

Ключові слова: види спорту, Ігри Олімпіад, підсумки, PEST-аналіз.

Driukov Oleksandr, Kuvaldina Olga, Driukov Volodymyr. Organizational and managerial aspects in improvement of Olympic training at sportsmen under modern conditions of development in Ukraine. The performances of Ukrainian athletes at the XXXII Olympic Games have been considered and analyzed. The analysis of studies aimed at investigating the problem of their preparation improvement has been performed. It is shown that the results demonstrated by the national team of Ukraine at the XXXII Olympic Games are presentable for the conditions in which Ukraine now lives. It is noted that today the system of development of the Olympic sports events in Ukraine is not optimal. There is an apparent shortage of modern training centers, inefficient budgetary and extrabudgetary funding, imperfection of statutory and regulatory, and organizational and managerial, scientific and methodological, medical, informational, and staffing support. Therefore, the strategy for the development of the Olympic sports events in the modern conditions of development of Ukraine necessitates the formation and scientific substantiation of conceptual bases for the successful dynamic development of the Olympic sports events. To assess the current state of functioning and development of the Olympic sports events, a PEST- analysis was conducted on fencing material. It is established that in the group of